

ATSLĒGAS VĀRDU SEMANTIKA TELPISKAJĀ PLĀNOŠANĀ – KURZEMES PIEMĒRS

Armands PUŽULIS

Kurzemes plānošanas reģions, e-pasts:

armands.puzulis@kurzemesregions.lv

KĀDI IR NOZĪMĪGĀKIE MĒRĶI PAŠVALDĪBU
ATTĪSTĪBAS DOKUMENTOS ?

Izpētes problēma - jautājums

- Mērķu definēšana – MĒRĶU HIERARHIJA – VĪZIJA – MĒRĶIS, PRIORITĀTE- RĪCĪBAS
- Neskaidri formulējumi – DAŽĀDAS METODIKAS
- Atbalsts projicējas uz vajadzību formulējumiem – MEKLĒJOT KOPĒJO UN ATŠĶIRĪGO
- Kā analizēt mērķus ?

Piemērs - vīzija

- ***Ventspils novads - bagāts un turīgs*** novads Latvijā – ar ***sakārtotu infrastruktūru, dabisku un drošu dzīves, darba un atpūtas*** telpu ***Baltijas jūras piekrastē***, kurā dzīvo ***izglītoti, radoši, veselīgi, sabiedriski aktīvi, patriotiski un sociāli nodrošināti iedzīvotāji*** un darbojas ***konkurētspējīgi komersanti***, kas piedāvā un nodrošina ***kvalitatīvas darba vietas un investīciju*** piesaisti. /Ventspils novada attīstības programma 2011-2017/
- Postmodernisms prasa maksimālu vienkāršību, īsumu, kas nonāk pretrunā ar spēju skaidri paust domu pārvēršot specifisko par vispārējo.

Izpētes mērķis

- Gūt priekšstatu par pašvaldību attīstības dokumentos noteiktajiem attīstības virzieniem, veidojot pielietojumu reģiona attīstības plānošanas dokumentu - Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un Attīstības programmas - [IAS, AP] izstrādei.
- Aprobēt atslēgas vārdu atlasī mērķu analīzei

Pieeja

- Atslēgas vārdu izmantošana mērķu analīzei
- Secība: definēšana – grupēšana - analīze
- Pieņēmums - mēs saprotam atslēgas vārda kontekstuālo nozīmību /*keyness*/

Atslēgas vārdu definēšana

- Lietojums akadēmiskajā literatūrā, retorikā, gramatikā, mārketingā, automātiskajā meklēšanā e-vidē.
- Definējot mērķus, to parasti dara paplašinātā teikumā - skaidrojot teksta nozīmi.
- Lai salīdzinātu un analizētu, izmanto atslēgas vārdu, kodējot nozīmi.
- Pētījumā - ATŠĶIRĪGA PIEEJA IAS UN AP

Atslēgas vārdu definēšana

- IAS - attīstības virziens un teritorijas profils (specializācija).
 - attīstības virzieni – vīzija, mērķi, prioritātes, telpiskā struktūra, telpiskie mērķi, sadarbības virzieni;
 - profils – specializācijas virzieni, vīzija, daļēji mērķi un prioritātes.
- AP - vīzijas, mērķi, prioritātes/vidēja termiņa mērķi un rīcības virzieni /VMPR/. HIERARHISKĀ GRADĀCIJA/PIRAMĪDA
 - svarīgums – būtiskākais ir sākumā

Atslēgas vārdu grupēšana

- IAS vīzijas
 - ekonomiskas dabas virzieni,
 - sociāli raksturlielumi,
 - noteiktas dažāda mēroga vietas un teritorijas,
 - īpašības vārdi, kas apzīmē vēlamo situāciju nākotnē.
- IAS specializācijas
 - saimniecības nozares,
 - apzīmējumi, kas raksturo potenciālu, objekti, teritorijas vai nozaru raksturojoši lielumi
- AP VMPR
 - Pēc darbības jomām

Atslēgas vārdu analīze

- Balstoties uz atšķirīgām grupēšanas kopām
- Vārdu atkārtotamība vai atbilstība kopai raksturo vēlamās nākotnes vērtības

Rezultāti

- Tika analizēti 20 Kurzemes pašvaldību plānošanas dokumenti – IAS, AP
- Rezultāti apkopoti tabulās un analīzes ziņojumā

Pašvaldību vīziju atslēgas vārdu apkopojums /izvilums/

Ekonomiskais raksturojums		Sociālais raksturojums		Vide, mērogs		Raksturojošie apzīmējumi	
Izglītība	16	Aktivitāte	14	Vide	15	Kvalitatīvs	8
Tūrisms	11	Kultūra/kultūrtelpa	11	Dzīves vide/vieta/ telpa	11	Radošs	8
Pakalpojumi	10	Vērtības	9	Vieta	9	Veselīgs	8
Lauksaimniecība	6	Drošība	8	Daba	9	Pievilcīgs	7

Daži kopējie vīzijas secinājumi:

- Izceltas ***kultūrvēsturiskās, dzīves vietas, darba vietas, tūrisma, augstas pievienotās vērtības, sasniedzamības, konkurētspējas*** jomas.
- Kā sekundāras ir minētas ***sadarbības, cilvēku aktivitātes, kompetences*** jomas.
- Ziemeļkurzemē minēts ***“klusums”*** kā vērtība, kas veido pretstatu dinamiskām pašvaldībām/centriem.

Pašvaldību specializācijas atslēgas vārdu apkopojums /izvilks/

Saimniecības nozare		Raksturojumi, resursi, teritorijas, potenciāls	
Lauksaimniecība un produktu pārstrāde	19	Daba	6
Mežsaimniecība	13	Kultūra	5
Kokapstrāde	10	Augsta pievienotā vērtība	5
Tūrisms un rekreācija	10	Osta	4
Zivrūpniecība	7	Centrs	3

Pašvaldību specializācijas atslēgas vārdu secinājumi

- Esošās nodarbes un nākotnē veidojamās.
- Neliecina par nozaru nozīmi valstī vai reģionā.
- Visbiežāk minētas nozares, kas ir izplatītas visā reģiona teritorijā – ***lauksaimniecība un produktu pārstrāde, mežsaimniecība, kokapstrāde, tūrisms un zivrūpniecība, dažādas industrijas, tranzīts un loģistika.***
- Potenciāli - ***daba, kultūra un nozares ar augstu pievienoto vērtību.***

Secinājumi par ilgtermiņa mērķiem

- Mērķu izkārtojums un secība norāda pašvaldību vērtību kopu, tā ietver emocionālu vērtējumu – **“patīkams”, “sakopts”, “sakārtots”, “pievilcīgs”, “enerģisks”**, kas norāda uz vides kvalitatīvu nozīmi mērķu struktūrā. Kā būtiskākais (pirmais mērķis) norādīts
- cilvēks/sabiedrība (9 pašvaldības),
- dzīves vieta/vide (4),
- infrastruktūra (3),
- ekonomika (3),
- pakalpojumi (2),
- pārvaldība (1).
- No ekonomiskiem terminiem tiek lietoti: **kvalitāte, konkurētspēja, ilgtspēja, produktivitāte, potenciāls, daudzveidība, radoša, inovatīva, izlīdzinoša, efektīva, saprātīga, mūsdienīga, integrēta, droša, ērta.... dabas, darba, dzīves, ekonomiskā, vide.**

Pašvaldību vidēja termiņa mērķu atslēgas vārdu apkopojums /izvilkums/

Atslēgas vārdi	skaits
Izglītība/mūžizglītība/prasmes	14
Mobilitāte/sasniedzamība/ceļi/transports	13
Uzņēmējdarbība	12
Dzīvesvides kvalitāte	7
Pārvalde	7
Dabas/kultūras vērtību apsaimniekošana	6

Secinājumi par vidēja termiņa mērķiem

- Pašvaldības bieži nenodala prioritātes no vidēja termiņa mērķiem, tādēļ te tās skatītas kopā.
- Atsevišķos gadījumos ilgtermiņa mērķi ir tikai nosacīti saistīti ar vidēja termiņa mērķiem/prioritātēm.
- Prioritātēm var nebūt kaut kādas loģiskas nozīmības struktūras.

Kopējie secinājumi

- Lielākā daļa no AP mērķiem nav salīdzināma un attiecināma VMPR struktūrai, īpaši attiecībā uz rīcību virzieniem.
- AP analīzei lietotā pieeja ne vienmēr ļauj spriest par patiesi svarīgo.
- Ilgtermiņa mērķi ir šodienā balstīts skats nākotnē /un iespējams ne pārāk tālā/.
- Pašlaik esošā mērķu formulēšanas prakse pieļauj brīvu atslēgas vārdu lietošanu, kas ietver atšķirīgu saturu, jo īpaši VMPR loģiski saistītās struktūrās.
- **Atslēgas vārdi raksturo ne tik daudz mērķu nozīmi, kas nav izsakāma skaitliski, cik to vērtību un principu svarīgumu plānošanā/ domāšanā.**
- **BIEŽI MĒRĶI IR DEKLARATĪVI – SEKOJOT EIROPAS ATSLĒGAS VĀRDIEM – IR MODERNI RUNĀT VIENĀDĪBĀS**

Diskusija

- «Ideāli mērķi» – definēti ar atslēgas vārdiem ?
- Semantika - Vai atslēgas vārdu «vienota definēšana», «standartizācija» ?
- VIENOTAS JĒDZIENISKAS IZPRATNES VEIDOŠANA PRET JAUNINĀJUMIEM

Paldies !

- Izmantoti publicitātes attēli no interneta

